

Makalenin Dergiye Ulaşma Tarihi: 05.01.2017
Yayın Kabul Tarihi: 03.04.2017

Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda Yer Alan Halk Edebiyatı Konularıyla İlgili Kazanımlara İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Nitel Analizi *

Qualitative Analysis Of Teacher's Views On The Achievements Of Folk Literature In The Turkish Literature Course Teaching Program

Dr. Fatma Süreyya KURTOĞLU **

Öz :

Bu çalışmada, Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programında yer alan Halk Edebiyatı ile ilgili kazanımlara ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programında yer alan Halk Edebiyatı ile ilgili kazanımlara ilişkin görüşlerinin çeşitli değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığı değerlendirilmiştir.

Araştırmaya katılan Ankara ilinde değişik okul türlerinde (Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi, Anadolu Lisesi, Anadolu İmam Hatip Lisesi, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi) görev yapan Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin programın kazanımlarının gerçekleşme düzeyi hakkındaki görüş ve düşünceleriyle, uygulamada karşılaşılan problemler ve bu husustaki çözüm önerilerine ilişkin düşüncelerini ortaya çıkarmak için gerçekleştirilmiştir.

* Bu çalışma Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde Prof. Dr. Ali Yakıcı yönetiminde tamamlanan "Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda Yer Alan Halk Edebiyatı Konularıyla İlgili Kazanımlara İlişkin Öğretmen Görüşleri (Ankara İli Örneği)" adlı doktora tez çalışmasından üretilmiştir. Çalışmanın bulgularının bir kısmı 17-18 Nisan 2017 tarihleri arasında Ankara'da düzenlenen II. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatları Sempozyumu'nda sunulmuştur.

** Okutman, Gazi Üniversitesi, Türk Dili Bölümü, fskurtoğlu@gmail.com

Araştırmanın verileri, nitel araştırma teknikleri kullanılarak elde edilmiş ve araştırmaya katılan öğretmenlerin Türk Edebiyatı Dersi öğretim programında yer alan halk edebiyatı konuları ile ilgili kazanımlara yönelik düşüncelerini ortaya çıkarmak için durum çalışması deseninden faydalanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda katılımcılar programdaki kazanımların sayısını fazla, ayrılan ders saatlerini az bulmuşlardır. Hazırlanan kazanımların öğrenciye görelilik ilkesine uygun olmadığını ve ders kitaplarının yetersiz hazırlandığını belirtmişlerdir. Bu durum öğretim programında daha az kazanımın bulunması, ders saatlerinin artırılması, öğrenciye görelilik ilkesine uygun kazanımların hazırlanması, kazanımların sınıf dışı etkinlikler ve ek materyallerle desteklenmesi, programdaki konu yoğunluğunun azaltılması, orijinal metinlerin seçilmesi halinde kazanımların gerçekleşme düzeyinin artacağı şeklinde değerlendirilebilir.

Katılımcılar, nitel araştırma bulgularında kazanımların gerçekleşmesi için bunların öğrenciye görelilik ilkesine uygun olması, sınıf dışı etkinlikler ve ek materyallerle desteklenmesi, programdaki konu yoğunluğunun azaltılması, ders saatlerinin artırılması, orijinal (içerik ve uzunluk bakımından öğrenci seviyesine uygun, edebi değeri olan) metinlerin seçilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Nitel araştırma bulgularında, katılımcıların büyük bir çoğunluğunun kazanımların gerçekleştirilmesinde mevcut ders kitaplarıyla ders saatlerini yetersiz bulduğu; bir grup katılımcının ise ders kitaplarını yeterli, ders saatlerini yetersiz bulduğu görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı, Kazanım, Halk Edebiyatı ile İlgili Kazanımlar, Hizmet içi eğitim, Ders Kitabı, Ders Saati.

Abstract:

In this study, it is aimed to examine the opinions of the Turkish Language and Literature teachers about the achievements related to Folk Literature in the Turkish Literature Teaching Program. In the study, it was evaluated whether the opinions of the Turkish Language and Literature teachers regarding the achievements related to the Folk literature in the Turkish Literature Teaching Program differ according to various variables.

This study was carried out in order to learn about views and thoughts on the level of achievement, problems encountered in practice and to reveal thoughts for proposals for these issues of the Turkish Language and Literature teachers working in different school types (Science High School, Social Sciences High School, Anatolian High School, Anatolian Imam Hatip High School, Vocational and Technical Anatolian High School) in the Ankara province participating in the research.

The data of the study were collected using qualitative research techniques and the situation study pattern was used to reveal the thoughts of the teachers partici-

pating in the research on the achievement related to the folk literature subjects in the curriculum of the Turkish Literature Course.

As a result of the research, the participants found that the number of achievements in the program was high and the number of lesson hours too small. They pointed out that the achievements prepared were not in line with the student's relational principle and the textbooks were inadequately prepared. This situation can be assessed in a way so that if there is less achievement in the curriculum, an increase of class hours, a preparation of achievements according to the student's relativity principle, a support of extracurricular activities and additional materials, a reduction of the subject concentration in the program and a selection of original materials, the level of achievement will increase.

Participants stated that for the achievement of qualitative research findings, they should be in accordance with the student's principle of relativity, supporting out of class activities and supplementary materials, reducing the intensity of the subject in the program, increasing the number of class hours and selecting original (literary value appropriate for student level and length) they have.

In the qualitative research findings, the vast majority of the participants found that the course hours were insufficient with the existing textbooks in the achievement of the achievements; A group of participants found that their textbooks were sufficient and their class hours seemed insufficient.

Keywords: Turkish Literature Course Curriculum, Achievement, Achievements related to Folk Literature, In-service training, Textbook, Course Hour.

Giriş:

Bilgi, duygu ve düşüncelerimizin bir zihinden diğer bir zihne aktarımı olan iletişim, günümüzde bir çağa adını verecek kadar önem kazanmıştır. İnsanlar arasındaki en güçlü iletişim aracı da dildir.

Dil, toplumdaki diğer insanlarla ilişkilerimizde aracılık ederek sosyal bağlarımızı kuvvetlendirir. Dil sayesinde geçmişimizi öğrenir, bu günümüzü arzu ettiğimiz gibi yaşar, geleceğimizle ilgili planlar yaparız. Bir milletin manevi gücünü, kültürünün en önemli unsuru olan dilde aramak gerekir. Bundan dolayı dil, milli vasfı en belirgin kültür öğelerimizdendir.

Fert ve millet hayatında bu derece önemli olan dil muhakkak ki o milletin ifade aracı olan edebiyat için de önemli ve onun ana malzemesidir. Edebiyat, dilin kendisine sağladığı imkanlar sayesinde estetik bir iletişim aracı görevi görmeye başlar.

Edebiyat ve eğitim, insanla ve insan topluluklarıyla ilgilenip uğraşma bakımından birbirini tamamlayan, birbiriyle yakından ilişkili iki alandır. Her ikisinin konusu da insandır.

Dil ve edebiyat millî kültürün en önemli manevi öğelerindedir. Bu sebeple dil ve edebiyat öğretimi ile kültür birikiminin yeni kuşaklara aktarılmasındaki yakın ilişki, öğretimin, örgün eğitimdeki önemini daha da artırmaktadır. Çünkü dil, hem millet olmanın temel öğelerinden biri, hem de kültür birliğinin en önemli aracıdır. Edebiyat ise bu kültür birliğinin temel değeridir (Sever, 1986).

“Kültürün oluşturulması ve bunun diğer nesillere aktarılması insanoğluna özgü bir olgudur. İnsan yazılı ve sözel sembol kullanma becerisine sahip olan tek canlı varlıktır. İnsanın bu özellikleri, onun kendi yaşantıları yoluyla edindiği bilgi, beceri ve yetenekleri diğer nesillere aktarmasını sağlamaktadır.” (Fidan ve Erden, 1987, s. 63).

Edebiyat, toplumu ve onu oluşturan ferdi konu alan bir kurumdur. Bundan dolayı toplumun yapısındaki değişime bağlı olarak o da değişir. Bir taraftan toplumdan ve toplum düzeninden etkilenen edebiyat diğer taraftan toplumu da etkiler. Çünkü edebiyat ürünleri sadece hayatı yansıtmakla kalmaz, aynı zamanda hayatı biçimlendirir (Kavcar, 1982, s.4).

Liselerdeki edebiyat dersleri öğrencileri sadece üniversiteye hazırlayan bir ders olarak görülmemelidir. İnsan, dilini edebiyatla öğrenir, dilinin zevkine, şuuruna edebiyatla varır. Aslında insan kendini, kendi varlığını, benliğini edebiyatla idrak eder. Kişiliğini, millî varlığını, kimliğini, benliğini, insan olmayı edebiyatla fark eder, anlar, yaşar (Yetiş, 1997).

Bütün bu düşüncelerden de anlaşılacağı üzere edebiyat eğitiminin amacı sadece sanat eserindeki güzelliği ve estetik hazzı okuyucuya aktarmak değil aynı zamanda bireyi eğitmek, hayata hazırlamak ve yaşadığı toplumla uyumlu hale getirmektir.

Eğitim sisteminin başarılı olabilmesinde kanun ve yönetmelikler yanında bu kanun ve yönetmeliklerle çelişmeyecek şekilde hazırlanan ders öğretim programları da önemli bir işleve sahiptir. Öğrenci davranışında istenilen değişiklik ya da değişiklikleri oluşturmak maksadıyla ayrıntılı olarak yapılan planlamaya öğretim programı denir (Tekin, 2014, s. 8).

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılım sürecinde gerçekleştirilmeye başlanan uyum yasaları çerçevesinde genel olarak Türk eğitim sistemi de yeniden şekillenmeye başlamıştır. “Bu süreç kapsamında, eğitim alanında gerçekleştirilmesi gereken yenilikler, gelişmiş ülkelerin; özellikle de Avrupa Birliği ülkelerinin eğitim sistemleri ve PISA ölçütlerinde başarılı olan ülkeler göz önünde bulundurularak oluşturulmuştur.” (Akpınar ve Aydın, 2007). Böylelikle öğretmen merkezli anlayıştan öğrenci merkezli anlayışa geçilmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı bu çerçevede Millî Eğitim Temel Kanununa da bağlı kalarak mevcut programı yeni bir yaklaşımla ele almış ve 14.07.2005 tarih ve 197 sayılı kararla Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı (TEDÖP)'nı hazırlamıştır.

Bu programda ünitelerde belirtilen kazanım, önerilen etkinlik ve verilen açıklamalar doğrultusunda, metinlerin incelenmesi ve yorumlanmasıyla öğrencilerin; eleştirel düşünme, sorunları çözebilmek, yaratıcı düşünme, araştırma-sorgulama, iletişimde bulunma becerilerini kazanmaları, bu becerileri geliştirmeleri hedeflenmiştir.

Her eğitim sisteminde, hedef kitle olan öğrencilere yeni davranışlar kazandırmak veya onların davranışlarında bazı değişiklikler oluşturmak hedeflenir. Programın uygulanması neticesinde öğrenciye kazandırılması kararlaştırılan bu davranış ve öğrenci davranışlarında oluşturulmak istenen değişiklikler programın kazanımlarıdır (Tekin, 2014, s. 11)

Yeniden yapılandırılan Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda Türk halk edebiyatı ve türleriyle ilgili konular hemen hemen öğrenim süresinin tamamına yayılmıştır. Buna göre temel bilgiler dokuzuncu sınıfta verilirken, verilen bu temel bilgilere dair ayrıntı ve örneklere ise onuncu ve on ikinci sınıf konuları arasında yer verilmiştir. Bu programa göre ağırlıklı olarak onuncu sınıfta yer verilen Türk halk edebiyatı konularıyla ilgili kazanımların sayısı 109'dur.

Bu çalışmanın amacı, Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda hedeflenen kazanımlardan halk edebiyatı konularıyla ilgili olanlarının daha etkili bir şekilde nasıl gerçekleştirilebileceği sorusuna öğretmen görüşlerine başvurarak cevap bulmaktır.

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ile toplanan verilerin değerlendirilmesinde kullanılan istatistiksel yöntemler bulunmaktadır.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada araştırmaya katılan öğretmenlerin Türk Edebiyatı Dersi öğretim programında yer alan halk edebiyatı konuları ile ilgili kazanımlara yönelik düşüncelerini ortaya çıkarmak için nitel araştırma yönteminde durum çalışması deseninden faydalanılmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu 2014-2015 eğitim-öğretim yılının güz döneminde Ankara ili merkez ilçelerinde bulunan Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi, Anadolu Lisesi, Anadolu İmam-Hatip Lisesi, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi türlerindeki 15 okulda görev yapan 38 Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılmak üzere Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda bulunan Türk halk edebiyatı konuları ile ilgili kazanımlara yönelik katılımcı görüşlerini belirlemek için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu form iki bölümden oluşmaktadır. Veri toplama aracının birinci bölümünde katı-

lımcıların kişisel özellikleri (cinsiyet, mesleki kıdem, mezun olunan fakülte türü, Türk Edebiyatı Öğretim Programına Yönelik hizmet içi eğitim alıp almama durumu) yer alırken ikinci bölümünde ise Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerine,

1. Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'ndaki kazanımların gerçekleştirilmesinde ne gibi güçlüklerle karşılaştığınızı düşünüyorsunuz?

2. Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda hedeflenen kazanımların amaçlandığı gibi gerçekleştirilmesi için neler önerebilirsiniz?

3. Hedeflenen kazanımların gerçekleştirilebilmesi için mevcut ders kitapları ve ders saatleri hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

4. Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'yla ilgili bir hizmet içi eğitime ihtiyaç duyuyor musunuz? Bu eğitimin içeriğinde bulunması gerekenler hakkında neler söyleyebilirsiniz? soruları yöneltilmiştir.

Bu bağlamda Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda bulunan Türk halk edebiyatı konuları ile ilgili kazanımlara yönelik katılımcı görüşlerini belirlemeye yönelik uzman görüşüne de başvurularak hazırlanmış olan soruların uygulanmasında araştırmanın amacı hakkında kısa bilgiler sunulmuştur. Çalışmaya katılım için gönüllülük göstermeleri hâlinde görüşme için uygun bir zamanda ve mekânda kendileriyle görüşme yapılacağı söylenmiştir. Katılımcıların müsait oldukları zamanlarda araştırmacı, okullara giderek okulun fiziki şartlarının da el verdiği mekânlarda (rehberlik servisi odası, müdür yardımcısı odası, öğretmenler odası, okul kütüphanesi vb.) görüşmeleri gerçekleştirmiştir. Görüşmeye başlanmadan önce katılımcılara araştırmanın amacı tekrar edilmiş yapılacak olan görüşmeye katılıp katılmama konusunda özgür oldukları, istedikleri zaman görüşmeyi bırakabilecekleri ve katılmak istemeleri halinde yapılan görüşmenin ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınacağı hususlarında bilgilendirmeler yapılmıştır. Her bir görüşme 20-30 dakika aralığında sürmüştür.

Öte yandan görüşmeyi kabul eden fakat görüşme için yeterli zamanlarının olmadığını belirten katılımcılardan ise yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan görüşme formu aracılığıyla katılımcı görüşleri toplanmıştır. Bu yolla elde edilen katılımcı görüşleri, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen katılımcı görüşleriyle birleştirilerek beraber analiz edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma amacı doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanan nitel verilerin analizinde, içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi insan davranışları üzerinde doğrudan olmayan yollarla çalışmaya imkân tanıyan ve özellikle sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan bir tekniktir (Büyüköztürk, Çakmak ve Diğerleri, 2010). İçerik analizinde amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Strauss ve Corbin'e (1990) göre "bilim, kavramlar olmadan var olamaz; kavramlar bizim olguları anlamamıza ve bu olgular üzerinde etkili düşünmemize yardımcı olur. Biz kavrama bir ad verdiğimiz zaman;

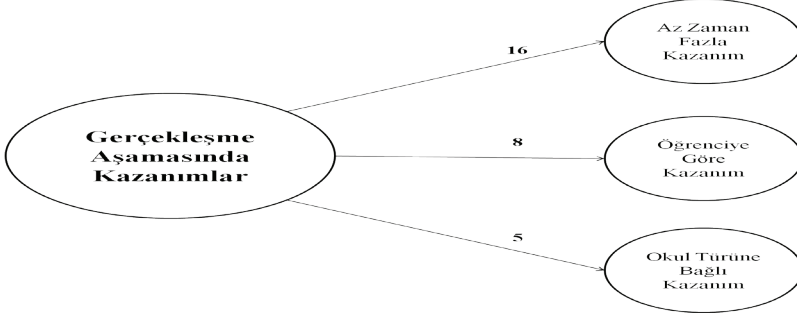
o kavramla ilgili sorular sorabiliriz, o kavramı inceleyebiliriz ve başka kavramlarla ilişkilendirebiliriz". Kavramlar bizi temalara götürür ve temalar sayesinde olguları daha iyi düzenleyebilir ve daha anlaşılabilir hale getirebiliriz (Aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2008). İçerik analizinin salt bir betimleme ve tasvir aracı ya da tekniği olmadığı, aksine çıkarım yapma yoluyla sosyal gerçeğin belirli boyutlarını araştıran bir yöntem olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda içerik analizinin seçici, sınıflandırıcı ve nicelleştirici bir yöntem olduğu da söylenebilir (Gökçe, 2006). Yıldırım ve Şimşek'e (2008) göre içerik analizi ile elde edilen veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar kullanılarak da sunulabilir. Bu analizde araştırmaya konu olan katılımcıların görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sıklıkla yer verilebilir. Bu bağlamda analiz sonucunda ulaşılan kavramlar anlamlı bir biçimde sunulmuş ve katılımcılara ait görüşlerden aynen alıntılar yapılarak nitel araştırma için bulgular kısmı oluşturulmuştur. Aynen alıntılarının aktarılmasında katılımcılara verilen kodlamalar (K,12 - K,7) kullanılmıştır. Ayrıca katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda oluşturulan kodlamalar ve bunların araştırmacı tarafından oluşturulan temalar ile ilişkisi NVivo 10 program çıktılarını aracılığıyla görselleştirilerek sunulmuştur. Bu sunumlarda katılımcı görüşlerine göre yer alan ifadelerin tekrarlanma sıklıkları sunulan görseller üzerinde frekans değerleri verilerek sunulmuştur.

Bulgular

Yapılan içerik analizi sonucunda, araştırmanın bulguları dört temel boyut altında toplanmaktadır. Birincisi "*gerçekleşme aşamasında kazanımlar*", ikincisi "*kazanımın gerçekleşmesinde gerekli olanlar*", üçüncüsü "*gerçekleşecek kazanımda mevcut ders kitapları ve saatleri*" dördüncüsü ise "*ders öğretim programıyla ilgili hizmet içi eğitime ihtiyaç durumu*" dur. Katılımcıların her bir soruya ilişkin belirttikleri görüşler kodlamalar şeklinde bir araya getirilmiş ve kodlamalar ile kodlamalardan yola çıkarak oluşturulmuş olan temalar arasındaki ilişki görselleştirilerek ifade edilmiştir. Her bir boyutla ilgili olan temalar ve o temaları oluşturan kodlamalar katılımcıların görüşlerinden aynen alıntılar yapılarak sunulmuştur. Aynen alınarak yapılan sunumlarda katılımcılara kodlar (K, 5- K, 30 vb.) verilmiştir.

1. Gerçekleşme Aşamasında Kazanım

Katılımcıların “gerçekleşme aşamasında kazanımlara” ilişkin belirttikleri görüşler ve bunların ifade sıklıkları şu şekildedir:

Şekil 1. Gerçekleşme aşamasında kazanıma ilişkin görüşler ve ifade sıklıkları

Şekil 1’de katılımcıların, Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı’ndaki Türk halk edebiyatı konularına ilişkin kazanımların gerçekleştirilmesinde karşılaştıkları güçlükler baktığımızda; kazanımların gerçekleştirilmesinde yaşanan zorlukların üç temel başlık altında toplandığı görülmektedir. Bunlar; “az zaman fazla kazanım”, “öğrenciye göre kazanım” ve “okul türüne bağlı kazanım” olarak sıralanmaktadır. Burada yer alan “az zaman fazla kazanım” ifadesi, katılımcıların kazanımı gerçekleştirme aşamasındaki zamanlarının ders öğretim programındaki kazanımların gerçekleştirilmesinde sınırlı kaldığı ve kazanımların beklenen seviyede gerçekleştirilebilmesi için ders öğretim programında yer alan kazanımların sayısının azaltılması gerektiği görüşü doğrultusunda oluşturulmuştur. Bir diğer ifade, “öğrenciye göre kazanım” ifadesidir. Bu ifade, katılımcıların kazanımları gerçekleştirme aşamasında, kazanımların öğrenciye dönük olmamalarını görmeleri ve bu durumun üstesinden gelmek ve kazanımların beklenen seviyede gerçekleştirilmesi için onların öğrenciye dönük olmasının gerektiğini düşünmeleri doğrultusunda oluşturulmuştur. Katılımcıların görüşleri doğrultusunda oluşturulan son ifade ise “okul türüne bağlı kazanım” ifadesidir. Bu ifade ise katılımcıların kazanımı gerçekleştirme aşamasında okul türüne bağlı olarak kazanımların değişmesi gerektiği görüşleri doğrultusunda oluşturulmuştur.

Az Zaman Fazla Kazanım

Katılımcıların ders öğretim programındaki kazanımların gerçekleştirilmesinde karşılaştıkları güçlüklerden biri kazanımların fazla olması ve buna karşın zamanın sınırlı kalmasıdır. Bu durum, katılımcıların “Bütün kazanımların verilmesi için ders saati yetmiyor. Metinler özellikle 11. sınıflar için ağır geliyor” (K, 14), “...Kazanımların çok olması hedeflere ulaşmadaki engellerden birisidir” (K, 26) ve “Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı’ndaki kazanımların gerçekleştirilmesinde yaşadığım en ciddi problem, sınıf bazında kazanımların yoğun olması ve bu yoğunluğun dengeli dağıtılmamış olmasıdır. 9 ve 10. sınıflarda haftalık üç saat yeterli gelmemektedir. Tüm metin türlerinin ve metinleri inceleme yöntemlerinin 9. sınıfa sıkıştırılmış

olması öğrencilerin zorlanmasına yol açmaktadır." (K, 29) şeklindeki ifadeleri ile de genel olarak özetlenmektedir. Bu ifadelerden katılımcıların ders öğretim programındaki kazanımların gerçekleştirilmesinde kazanımların yoğun olmasının onları öğrencilere aktarmada sorunlara sebebiyet verdiği ve bunun sonucunda da kazanımların amaçlandığı gibi kazandırılmadığı görüşü ortaya çıkmaktadır.

Öğrenciye Göre Kazanım

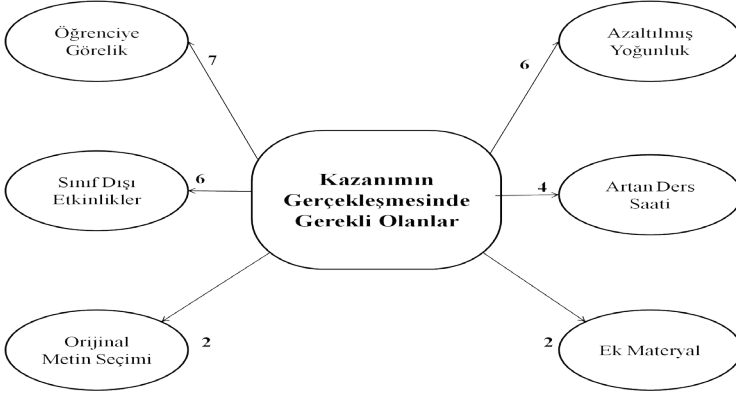
Katılımcıların ders öğretim programındaki kazanımların gerçekleştirilmesinde karşılaştıkları güçlüklerden biri de kazanımların öğrencilere dönük olmaması yani onların ilgilerine hitap etmemesidir. Bu durum, katılımcıların *"Kazanımlarla gerçek hayat arasında o kadar fark var ki, bu durumu düzeltmek için gerçekçi kazanımlar belirlenebilir. Öğrenci seviyesine uygun olmayan özellikle de gençlerin ilgisini çekmeyen kazanımlardan vazgeçilmelidir."* (K, 12), *"...Ders kazanımları seçilirken amaca uygun, özellikle de öğrencinin yaşadığı bölgeye, onun değerlerine, yaşam biçimine uygun özel kazanımlar oluşturulmalıdır..."* (K, 30) ve *"...Kazanımların gerçekleştirilmesinde bölgelerin yaşam şartlarına bağlı olarak öğrenciye hitap edebilen araçlara yer verilmelidir."* (K, 16) şeklindeki ifadeleri ile de genel olarak özetlenmektedir. Bu ifadelerde katılımcılar, kazanımların beklenen seviyede gerçekleştirilememesine sebep olarak bunların öğrencilerin ilgi, istek ve yaşam alanlarına tam olarak uygun olmamasını göstermektedirler.

Okul Türüne Bağlı Kazanım

Katılımcıların ders öğretim programındaki kazanımların gerçekleştirilmesinde karşılaştıkları güçlüklerden bir diğeri de kazanımların okul türüne göre farklı olmamasına yönelik düşüncelerdir. Bu durum, katılımcıların *"Çok farklı lise türü var. Bu liselerdeki öğrenci potansiyelleri, ilgi, istek ve ihtiyaçları birbirinden farklı. Mesela Fen Lisesi ve Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin hedefi iyi bir üniversiteye yerleşmek ve dersi onun için öğreniyor. Meslek Liselerindeki eksikliğimiz bu bizim. Öğrenci bunu ben neden öğreniyorum diyor."* (K, 6), *"Fen Lisesindeki öğrenci de Kız Meslek Lisesinde ki öğrenci de aynı müfredatı işliyor. Fen Lisesindeki öğrenciler, sınavı başarı ile geçmiş zeki öğrenciler ve konuları çabuk kavrayabiliyorlar. Diğerleri ise eleğin en altındaki öğrenciler. Soru sormuyorlar, kitap okumayı sevmeyen öğrenciler... Meslek Lisesindeki müfredatın hafiflemesi lazım..."*(K, 5) ve *"Okul türlerine göre kazanımların oluşturulması, kazanım sayısının okul türlerine göre ayarlanması ve alanlara göre farklı kazanımların elde edilmesi gereklidir."* (K, 27) şeklindeki ifadeleri ile de genel olarak özetlenmektedir. Bu ifadelerden katılımcıların ders öğretim programındaki kazanımların gerçekleştirilmesinde, kazanımların okul türüne göre farklılaşması gerektiği yani başarılı okullarda kazandırılacak olan kazanımlar ile daha az başarılı okullarda kazandırılacak kazanımların sayı, nitelik vb. etkenler bakımından benzer olmaması gerektiğini düşündükleri görüşü ortaya çıkmaktadır.

2. Kazanımın Gerçekleşmesinde Gerekli Olanlar

Katılımcıların “*kazanımın gerçekleşmesinde gerekli olanlara*” ilişkin belirttikleri görüşler ve bunların ifade sıklıkları şu şekildedir:

Şekil 2. Kazanımların gerçekleşmesi için gerekli olanlara ilişkin görüşler ve ifade sıklıkları

Şekil 2’de katılımcıların, programda hedeflenen kazanımların amaçlandığı gibi gerçekleşebilmesi için önerdiklerine baktığımızda, karşımıza altı temel başlık çıkmaktadır: Bu başlıklar; “öğrenciye görelik”, “azaltılmış yoğunluk”, “sınıf dışı etkinlikler”, “artan ders saati”, “orijinal metin seçimi” ve “ek materyal”dir. Burada yer alan “öğrenciye görelik” ifadesi, katılımcıların programda yer alan kazanımların amaçlandığı gibi kazandırılması aşamasında öğrenciye görelik ilkesine uygun olması gerektiği yani kazanımların öğrencinin işine yaraması, öğrencinin sonraki hayatında öğrendiklerini kullanabilmesi gerektiği yönündeki düşünceler doğrultusunda oluşturulmuştur. Katılımcılar tarafından sıklıkla belirtilen bir diğer öneri ise “azaltılmış yoğunluk”tur. Bu ifade katılımcıların, kazanımın gerçekleştirilmesi aşamasının sağlıklı bir şekilde amaca ulaşmasında, programda bulunan kazanımların yoğunluğunun azaltılması gerektiği yönündeki düşünceler kapsamında oluşturulmuştur. Katılımcıların görüşleri doğrultusunda oluşturulan bir başka ifade ise “sınıf dışı etkinlikler”dir. Bu ifade, programda amaçlanan kazanımların gerçekleşmesinde sadece ders içi etkinliklerle sınırlı kalınmaması gerektiği ve kazanımların gerçekleştirilmesinde mümkün oldukça sınıf dışı etkinliklere yer vermenin payının yüksek olacağı yönündeki düşünceler kapsamında oluşturulmuştur. Katılımcıların görüşleri doğrultusunda kazanımların gerçekleştirilmesi aşamasında gerekli olan bir başka öneri ise ders saatlerinin artması (*artan ders saati*) gerektiği yönündeki düşüncelerdir. Bu durum kazanımların sayısının fazla olduğu yönündeki düşünceyle de örtüşmektedir. Yani kazanımların amaçlandığı gibi kazandırılmasında ya kazanımların yoğunluğu giderilmeli ya da ders saatlerinde bir artışa gidilmelidir görüşünün katılımcılar tarafından benimsendiği görülmektedir. Son olarak katılımcılar tarafından, kazanımların amaçlandığı gibi gerçekleştirilmesinde orijinal metinlerin seçilmesi gerektiği ve ders sırasında ek materyallere

başvurulması gerektiği yönündeki düşünceler de öne sürülmüştür. Bu önerilerin katılımcılar tarafından ortaya atılması öğrenciye görelilik ilkesiyle uyuşmaktadır. Çünkü öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarına cevap verecek onun dünyasını renklendirecek tarzda yapılan ders etkinlikleri ve materyaller kazanımların amaçlandığı gibi gerçekleştirilmesinde etkili olabilmektedir.

Öğrenciye Görelilik

Katılımcıların ders öğretim programında hedeflenen kazanımların amaçlandığı gibi gerçekleşebilmesi için ortaya attıkları önerilerden biri kazanımların öğrenciye görelilik ilkesine uygun olması gerektiğidir. Bu durum katılımcıların, “*Günlük hayata dönük, gerçekçi kazanımlar belirlenebilir. Her şeyi değil öğrenci seviyesine uygun az sayıda kazanımlar belirlenebilir, özellikle de öğrencinin ilgisine çekmeyen ezbere dönük kazanımlardan vazgeçilmelidir.*” (K, 12), “*...Günümüz yaşam koşullarına göre program ve kazanımlar güncellenmelidir.*” (K, 16) ve “*Öğrenciye aktarılan bilgiler gerçek hayatta kullanılabilir.*” (K, 17) şeklindeki ifadeleri ile de genel olarak özetlenmektedir. Bu ifadelerden, katılımcıların ders öğretim programındaki kazanımların gerçekleştirilmesinde kazanımların öğrenciye görelilik ilkesine uygun olarak tasarlanmamış olduğu ve bu sorunun ortadan kaldırıldığında kazanımların amaçlandığı gibi öğrenci tarafından kazanılabileceği görüşü ortaya çıkmaktadır.

Azaltılmış Yoğunluk

Katılımcıların ders öğretim programındaki hedeflenen kazanımların amaçlandığı gibi gerçekleşebilmesi için ortaya attıkları önerilerden biri de kazanımların yoğunluğunun azaltılması gerektiğine yönelik düşüncelerdir. Bu durum katılımcıların, “*Öğretim programındaki konuların yoğunluğu öğretmen ve öğrenci açısından hafifletilmelidir. Şu anki sistemde öğrenci yoğun bilgiler ezberlemeye sevk ediliyor. Bu bilgiler sınavdan sonra unutuluyor. Bunun yerine daha az ama kalıcı bilgiler verilmelidir...*” (K, 36) ve “*Hedeflenen kazanımların olduğu bazı konular çıkartılmalı.*” (K, 27) şeklindeki ifadeleri ile de genel olarak özetlenmektedir. Bu ifadelerden katılımcıların ders öğretim programındaki kazanımların gerçekleştirilmesinde kazanımların sayıca hafifletilmesi gerektiği, şu an uygulamada bulunan programdaki kazanımların sayıca fazla ve yoğun olmasının öğrencileri ezberci anlayışa sevk ettiği, bu durumun da kazanımların amaçlandığı gibi kazandırılmamasına sebep olduğu görüşü ortaya çıkmaktadır.

Sınıf Dışı Etkinlikler

Katılımcıların ders öğretim programındaki hedeflenen kazanımların amaçlandığı gibi gerçekleşebilmesi için ortaya attıkları önerilerden bir diğeri de kazanımların gerçekleştirilmesinde sınıf dışı etkinliklere yer vermek gerektiğine yönelik düşüncelerdir. Bu durum, katılımcıların “*Derste kazandırılmak istenenler tiyatro, sinema, konferans, panel, sempozyum gibi sanatsal somut uygulamalar ile desteklenmelidir.*” (K, 12), “*Millî eğitimin belirlediğinin dışında öğrenciyi merkeze alan aktiviteler yapılabilir. Halk edebiyatı için misal günümüzde yaşayan âşıklar davet edi-*

lebilir. Geleneğe dair uygulamaların işin ehli kimselerden öğrenilmesi ilgi çekebilir. Mevcut etkinliklerle irticalen şiir söyleme, bade içme vs. günümüz öğrencilerine uzak geliyor.” (K, 7) ve “Tiyatro sanatçılarının doğaçlama canlandırmaları güzel olur. Halk şairlerinin bestelenmiş eserlerinin dinletilmesi de güzel olur.” (K, 20) şeklindeki ifadeleri ile de genel olarak özetlenmektedir. Bu ifadelerden katılımcıların ders öğretim programındaki kazanımların gerçekleştirilmesinde sınıf dışı etkinliklere yer vermenin kazanımları gerçekleştirmek için fayda sağlayacağı, aksi hâlde sadece ders işlemenin ise monotonluğa sebep verdiği ve amaçlandığı gibi kazanımları gerçekleştirmede işe tam anlamıyla yaramadığı görüşü ortaya çıkmaktadır.

Artan Ders Saati

Katılımcıların ders öğretim programındaki hedeflenen kazanımların amaçlandığı gibi gerçekleşebilmesi için ortaya attıkları önerilerden bir diğeri de kazanımların gerçekleştirilmesinde ders saatinin yetersiz kaldığına yönelik düşünceleridir. Bu durum, katılımcıların “Ders zamanının yetersiz olması sıkıntı. Öğrenciye bir yazı yazdırıp değerlendirme zamanı olmuyor.” (K, 13) ve “Kazanımların gerçekleştirilmesi için ders saati uzatılması gereklidir...” (K, 35) şeklindeki ifadeleri ile de genel olarak özetlenmektedir. Bu ifadelerden katılımcıların ders öğretim programındaki kazanımların gerçekleştirilmesinde ders saatinin sınırlı kaldığı bu durumun ders saatinin artmasıyla çözülebileceği ve öğrencilere amaçlandığı gibi kazanımların kazandırılacağı görüşü ortaya çıkmaktadır.

Orijinal Metin Seçimi

Katılımcıların ders öğretim programındaki hedeflenen kazanımların amaçlandığı gibi gerçekleşebilmesi için ortaya attıkları önerilerden bir diğeri de kazanımları aktarmak için kullanılan metinlerin orijinal olması gerektiğine yönelik düşüncelerdir. Bu durum, katılımcıların “Metinler orijinal olmalı. Edebi metinler ve şahsiyetler seçilirken daha özenli davranılmalıdır.” (K, 1) ve “Kazanımların yazarlar ve şairler üzerinden daha doğru metin örnekleriyle hissettirilmesi gereklidir” (K, 29) şeklindeki ifadeleri ile de genel olarak özetlenmektedir. Bu ifadelerden katılımcıların ders öğretim programındaki kazanımların gerçekleştirilmesinde programda yer alan metinlerin daha özgün olması gerektiğini düşündükleri, böyle olduğu takdirde amaçlanan kazanımların öğrencilere aktarılmasının daha kolay ve kalıcı olacağı yönündeki görüşü ortaya çıkmaktadır.

Ek Materyal

Katılımcıların ders öğretim programındaki hedeflenen kazanımların amaçlandığı gibi gerçekleşebilmesi için ortaya attıkları önerilerden sonuncusu kazanımları aktarmak için ek materyallerin kullanılması gerektiğine yönelik düşüncelerdir. Bu durum, katılımcıların “Diğer derslerde görsel ve işitsel materyaller çok fazla var ve kullanılıyor. Biz de bu derste başarı sağlamak için bu türden materyaller kullanmalıyız. Mesela Âşık Veysel’i tanıtırken bu materyalleri kullanmalıyız. Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü bu işi yapmalı...” (K, 6) ve “Öğrencileri sıkımayacak şekilde

ek kitaplara yer verilmelidir.” (K, 8) şeklindeki ifadeleri ile de genel olarak özetlenmektedir. Bu ifadelerden katılımcıların ders öğretim programındaki kazanımların gerçekleştirilmesinde kullanılan materyale ek olarak materyal kullanılmasının öğrencilere amaçlanan kazanımları aktarmada işe yarayabileceği yönündeki görüşü ortaya çıkarmaktadır.

3. Gerçekleşecek Kazanımda Mevcut Ders Kitapları ve Saatleri

Katılımcıların “gerçekleşecek kazanımda mevcut ders kitapları ve saatlerine” ilişkin belirttikleri görüşler ve bunların ifade sıklıkları şu şekildedir:

Şekil 3. Gerçekleşecek kazanımlarda mevcut ders kitapları ve saatlerine ilişkin görüşler ve ifade sıklıkları

Şekil 3'te katılımcıların, programda hedeflenen kazanımların gerçekleştirilebilmesi için mevcut ders kitapları ve ders saatleri hakkındaki düşüncelerine baktığımızda, katılımcıların büyük çoğunluğunun kazanımların gerçekleştirilmesinde mevcut ders kitaplarının ve ders saatinin yetersiz olduğunu belirttikleri görülmektedir. Bu görüşü savunan katılımcıların yarısına yakın olan iki katılımcı grubundan biri kitapların yetersiz olduğu görüşünü savunurken diğer grup ise sadece ders saatinin yetersiz olduğu görüşünü savunmaktadır.

Kazanımları amaçlandığı gibi gerçekleştirme konusunda hem mevcut ders kitabı ile ders saatinin hem de sadece ders kitabının yetersiz olduğunu savunan katılımcıların bu görüşü belirtmelerindeki amaç ise ders kitaplarının *bilgi yığılı hâline gelmiş, gereksiz metinlerle dolu olduğuna yönelik inançlarıdır*. Bu duruma çözüm bulmak amacıyla katılımcıların görüşlerine bakıldığında *bilgi yığılı hâline gelmiş gereksiz metinlerle dolu kitaplardan arınmanın her okul türüne bağlı olarak değişen kitap ve ders saatinde geçtiğine yönelik görüş belirttikleri* görülmektedir.

Yetersiz Kitap ve Ders Saati

Katılımcıların ders öğretim programındaki hedeflenen kazanımların amaçlandığı gibi gerçekleştirilebilmesi için mevcut ders kitapları ve ders saatleri hakkında ortaya attıkları düşüncelerden birisi ders kitapları ile ders saatlerinin yetersiz olduğu yönündedir. Bu durum katılımcıların; “*Kitaplar ve ders saati yetersiz. Edebiyatın özünü vermek ve sevdirmek lazım. Gereksiz bilgi yığınlarıyla çocukları uzaklaştırmamak gerek. Kitaplarda gereksiz bilgi yığınları var... Ayrıca metinler uzun. Okunması bir ders saati süren metinler var. Okullara göre program ve ders saati farklılaş-*

malı bence. Sosyal Bilimler Liselerinde ders saati artırılmalı, metinler iyi seçilmeli. Çünkü oradaki öğrenciler edebiyatı seviyor, öğrenmek istiyorlar, ilgileri çok yüksek.” (K, 2) ve *“Ders kitaplarının daha sade ve anlaşılır olması gerekir. Ders saatleri alanlara göre farklılaşabilir.”* (K, 27) şeklindeki ifadeleri ile de genel olarak özetlenmektedir. Bu ifadelerden katılımcıların ders öğretim programındaki kazanımların gerçekleştirilmesinde mevcut ders kitapları ile ders saatlerinin yetersiz olduğunu belirttikleri, ders kitaplarının yetersiz görülmesinde, onların gereksiz bilgi yığını haline dönmüş olmalarının payı olduğu ve bunu gidermenin de okul türüne bağlı olarak farklılaşan kitaplarla olabileceği, buna bağlı olarak ilgili ders saatinin de okul türüne bağlı olarak farklılaşabileceği görüşünü savundukları görülmektedir.

Yetersiz Kitap

Katılımcıların ders öğretim programındaki hedeflenen kazanımların amaçlandığı gibi gerçekleşebilmesi için mevcut ders kitapları hakkındaki ortaya attıkları düşüncelerden biri ders kitaplarının yetersiz olduğu yönündeki düşüncelerdir. Bu durum, katılımcıların *“Ders kitaplarının değişmesi lazım. Ders kitaplarına daha iyi metinler konması lazım. Etkinlikler öğretici kavratıcı değil. Öğrenciye edebiyatı sevdirecek türde değil.”* (K, 6), *“Ders saatlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum ancak ders kitaplarının sadece metin inceleme esasına göre hazırlanması ve bilgi içermemesi büyük bir sıkıntı diye düşünüyorum. Ders kitapları bilgi içerecek ve örnek incelemeler barındıracak şekilde yeniden düzenlenmelidir. Ders kitaplarının okul türleri dikkate alınarak hazırlanması işe yarayabilir.”* (K, 29) ve *“Ders kitaplarını beğenmiyorum. Sadece etkinlik üzerine kurulu. Birbiriyle bağlantısı olmayan çok fazla metin var. Öğrencilerin bu metinlerden hareketle kendilerinin bağ kurması bekleniyor. Ancak hiç bilgi yok. Bilgi ve etkinlik birlikte desteklenmeli...”* (K, 17) şeklindeki ifadeleri ile de genel olarak özetlenmektedir. Bu ifadelerden katılımcıların ders öğretim programındaki kazanımların gerçekleştirilmesinde mevcut ders kitaplarının yetersiz olduğunu belirttikleri, ders kitaplarının yetersiz görülmesinde, onların gereksiz bilgi yığını hâline dönmüş olmalarının payı olduğu ve ders kitaplarının okul türlerine bağlı olarak farklılaşabileceği görüşünü savundukları görülmektedir.

Yetersiz Ders Saati

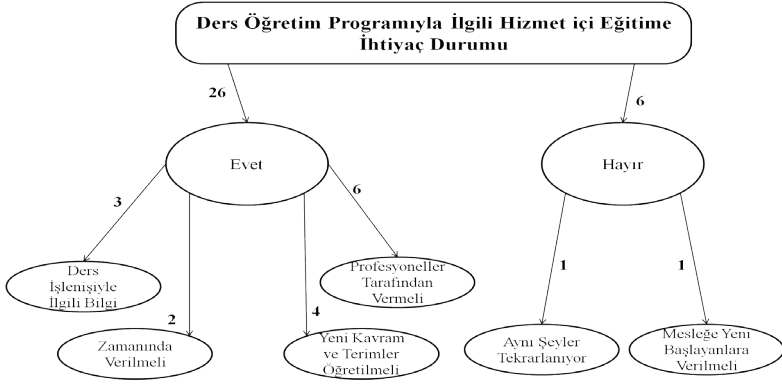
Katılımcıların ders öğretim programındaki hedeflenen kazanımların amaçlandığı gibi gerçekleşebilmesi için mevcut ders saati hakkında ortaya attıkları düşüncelerden biri mevcut ders saatinin yetersiz olduğu yönündedir. Bu durum, katılımcıların *“Ders saati artırılabilir. Öğrencilerin öğrenim yaşamları bittiğinde akıllarında kalacak Yunus Emre, Mevlana, Karacaoğlan gibi şairlerin eserlerine yoğunluk verilmesi hem derse olan dikkati artırır hem de bilgilerin kalıcılığını sağlar.”* (K, 19) ve *“Ders saatleri artırılabilir. Proje ve özellikle performans değerlendirmesi için ayrı bir ders saati olabilir.”* şeklindeki ifadeleri ile de genel olarak özetlenmektedir. Bu ifadelerden katılımcıların ders öğretim programındaki kazanımların gerçekleştirilmesinde mevcut ders saatinin yetersiz olduğunu belirttikleri görülmektedir.

Yeterli Kitap ve Ders Saati

Katılımcıların ders öğretim programındaki hedeflenen kazanımların amaçlandığı gibi gerçekleşebilmesi için mevcut ders kitabı ve saatinin yeterliliği konusunda ortaya attıkları düşüncelerden biri de mevcut ders saatinin ve kitabının yeterli olduğu yönündedir. Yalnızca bir katılımcı tarafından ifade edilen bu görüşte katılımcının; “*Ders saati ve kitap olarak bence yeterli. Bizim çocuklar çok çabuk algıladıkları için zaman sıkıntımız olmuyor. Hatta bazen konuyu bitirip boş bile kalabiliyoruz*” (K, 1) şeklindeki ifade ile de özetlenmektedir. Bu ifadeden katılımcının ders öğretim programındaki kazanımların gerçekleştirilmesinde mevcut ders saatinin ve kitabının yeterli olduğunu belirttiği görülmektedir.

4. Ders Öğretim Programıyla İlgili Hizmet İçi Eğitime İhtiyaç Durumu

Katılımcıların “*ders öğretim programıyla ilgili hizmet içi eğitime ihtiyaç durumlarına*” ilişkin belirttikleri görüşler ve bunların ifade sıklıkları şu şekildedir:

Şekil 4. Ders öğretim programıyla ilgili hizmet içi eğitime ihtiyaç durumuna ilişkin görüşler ve ifade sıklıkları

Şekil 4'te katılımcıların, programda hedeflenen kazanımların gerçekleştirilebilmesi için öğretim programıyla ilgili hizmet içi eğitime ihtiyaç duyup duymamaları hakkındaki düşüncelerine baktığımızda, katılımcıların büyük çoğunluğunun kazanımların gerçekleştirilmesinde hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları yönünde görüş belirttikleri görülmektedir. Bu görüşü savunan katılımcıların çoğunluğu hizmet içi eğitimin profesyoneller tarafından verilmesi gerektiği yönünde görüş bildirirken, bazıları da hizmet içi eğitimlerde yeni kavram ve terimler öğretilmesi gerektiği, ders işlenişleriyle ilgili bilgilere yer verilmesi gerektiği ve hizmet içi eğitimlerin zamanında verilmesi gerektiğiyle ilgili görüş bildirmişlerdir. Öte yandan bazı katılımcılar ise kazanımların gerçekleştirilmesinde hizmet içi eğitime ihtiyaç duymadıkları yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu katılımcılar, hizmet içi eğitime gerek duymamalarının altında yatan sebebi, her hizmet içi eğitimde aynı şeylerin tekrarlanması ve mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin bu eğitimi almasının daha gerekli olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir.

Profesyoneller Tarafından Verilmeli

Katılımcıların ders öğretim programındaki hedeflenen kazanımların amaçlandığı gibi gerçekleşebilmesi için öğretim programıyla ilgili hizmet içi eğitime ihtiyaç duyup duymamaları hakkındaki düşüncelerine baktığımızda, katılımcıların birçoğu hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduklarını ancak bu eğitimin profesyoneller tarafından verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Bu durum katılımcıların; *“Eğer yıl sonu seminerleri gibi aciz kişilerce verilecekse hiç gerek duymuyorum. Yenilikler getiren, enerji veren bir eğitim olabilirse elbette ihtiyaç duyarım. Ama bana bilineni anlatacaksa gerek yok.”* (K, 11) ve *“Hizmet içi eğitime ihtiyaç duyuyorum ancak uzman kişiler tarafından verilmelidir ve seçilen kişiler bu konuda gerçekten yetiştirilmelidir. Yıllardır Bakanlığımızda hizmet içi eğitim kursları göstermelik olarak verilmektedir. Kursu alan da veren de gezmek ve para kazanmak için yapmaktadır.”* (K, 16) şeklindeki ifadeleri ile de genel olarak özetlenmektedir. Bu ifadelerden katılımcıların ders öğretim programındaki kazanımların gerçekleştirilmesinde hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları ancak, profesyoneller tarafından verildiği takdirde yararlı olacağı yönünde görüş belirttikleri görülmektedir.

Yeni Kavram ve Terimler Öğretilmeli

Katılımcıların ders öğretim programındaki hedeflenen kazanımların amaçlandığı gibi gerçekleşebilmesi için öğretim programıyla ilgili hizmet içi eğitime ihtiyaç duyup duymamaları hakkındaki düşüncelerine baktığımızda, katılımcıların birçoğu hizmet içi eğitime gereksinim duyduklarını ancak bu eğitimde programda yer alan yeni kavram ve terimlerin öğretilmesi gerektiği konusunda düşünce belirttikleri görülmektedir. Bu durum, katılımcıların *“Hizmet içi eğitime ihtiyaç duyuyorum. Özellikle bu yeni kavram ve terimler ile ilgili bilgilendirilmemiz gerekiyor.”* (K, 1) ve *“Okullarda yapılan öğretimin eksik kalmış, görülmeyen yönlerini ve farklı bölgelerdeki yapılan çalışmaları, uygulamaları görme ve zamanın getirdiği yenilikleri takip etme seminerlerinin faydalı olacağını düşünmekteyim.”* (K, 31) şeklindeki ifadeleri ile de genel olarak özetlenmektedir. Bu ifadelerden katılımcıların ders öğretim programındaki kazanımların gerçekleştirilmesinde hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları ve bu eğitimlerin yenilikleri aktarma temeline göre hazırlanması gerektiğini düşündükleri eski, durağan, alışlagelmiş bilgileri öğrenmenin bir anlam ifade etmediği yönünde görüş belirttikleri görülmektedir.

Ders İşlenişiyle İlgili Bilgi

Katılımcıların ders öğretim programındaki hedeflenen kazanımların amaçlandığı gibi gerçekleşebilmesi için öğretim programıyla ilgili hizmet içi eğitime ihtiyaç duyup duymamaları hakkındaki düşüncelerine baktığımızda, katılımcıların birçoğu hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduklarını ve bu eğitimlerde ders işlenişlerinin nasıl yapılacağı, kazanımların öğrencilere nasıl aktarılacağı gibi konular temelinde olması gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu durum, katılımcı-

ların “Konuların hangi sınırlar içinde anlatılacağı, neler üzerinde ağırlıklı olarak durmamız gerektiğiyle ilgili bilgiler olmalı eğitimlerde. Öğrencilerin daha rahat ve sıkılmadan dersle ilgilenebilmesi için ne tür yöntemlerin uygulanabileceğiyle ilgili yol gösterici olmalıdır.” (K, 14) ve “Kesinlikle ihtiyaç duyuyorum hizmet içi eğitime. Çünkü bu kadar yoğun konuların ve etkinliklerin, hazırlık sorularının nasıl verileceğinin, zamanı etkili kullanmanın yollarının öğretilmesi bence çok faydalı olacaktır.” (K, 25) şeklindeki ifadeleri ile de genel olarak özetlenmektedir. Bu ifadelerden katılımcıların ders öğretim programındaki kazanımların gerçekleştirilmesinde hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları ve bu eğitimlerin daha çok ders işlenişlerinin nasıl yapılması, ders sırasında hangi yöntem, teknik ve stratejinin temel alınması gerektiği ve kazanımların öğrencilere amaçlandığı gibi nasıl aktarılması gerektiğiyle alakalı olması yönünde görüş belirttikleri görülmektedir.

Zamanında Verilmeli

Katılımcıların ders öğretim programındaki hedeflenen kazanımların amaçlandığı gibi gerçekleşebilmesi için öğretim programıyla ilgili hizmet içi eğitime ihtiyaç duyup duymamaları hakkındaki düşüncelerine baktığımızda, katılımcıların birçoğu hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduklarını ancak, bu eğitimlerin zamanında verilmesi gerektiği, aksi hâlde bir işe yaramayacağı yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu durum, katılımcıların “Ben bu programla ilgili hizmet içi eğitim aldığımda, program uygulamaya başlamasından itibaren dört yıl geçmişti. Programlar değiştiğinde hizmet içi eğitim verseler daha yeterli olur.” (K, 19) ve “Türk Edebiyatı Öğretim Programı benim göreve başlamamdan beş yıl sonra değişti ve bu değişimle ilgili hizmet içi eğitim kursları ancak alabildik. Zamanında uygun yapılırsa çok daha uygun olacaktır” (K, 20) şeklindeki ifadeleri ile de genel olarak özetlenmektedir. Bu ifadelerden katılımcıların ders öğretim programındaki kazanımların gerçekleştirilmesinde hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları ancak bu eğitimlerin zamanında yapılması gerektiği, zamanından sonra yapıldığı takdirde bu eğitimlerin hiçbir anlamının kalmadığı yönünde görüş belirttikleri görülmektedir.

Aynı Şeyler Tekrarlanıyor

Katılımcıların ders öğretim programındaki hedeflenen kazanımların amaçlandığı gibi gerçekleşebilmesi için öğretim programıyla ilgili hizmet içi eğitime ihtiyaç duyup duymamaları hakkındaki düşüncelerine baktığımızda, katılımcılardan bazıları hizmet içi eğitime ihtiyaç duymadıklarını dile getirmektedirler. İhtiyaç duymamalarındaki sebebin de her hizmet içi eğitimde aynı şeylerin tekrarlanması olarak söyledikleri görülmektedir. Bu durum, katılımcının “Yıllardır hizmet içi eğitime katıldım. Artık ihtiyaç duymuyorum. Aynı şeylerin tekrarlanması zaten bu eğitimleri işlevsiz kılıyor.” (K, 12) şeklindeki ifadesi ile de özetlenmektedir. Bu ifadeden katılımcının hizmet içi eğitime gereksinim duymamasının arkasındaki sebebin eğitimlerin farklılıkları ortaya çıkarmadan, durağan bir şekilde eski bilgilerin tekrarı olarak devam etmesi olduğu anlaşılmaktadır.

Mesleğe Yeni Başlayanlara Verilmeli

Katılımcıların ders öğretim programındaki hedeflenen kazanımların amaçlandığı gibi gerçekleşebilmesi için öğretim programıyla ilgili hizmet içi eğitime ihtiyaç duyup duymamaları hakkındaki düşüncelerine baktığımızda, katılımcılardan bazıları hizmet içi eğitime ihtiyaç duymadıklarını dile getirmektedirler. İhtiyaç duymamalarındaki sebebin de bu eğitimlerin mesleğe yeni başlayanlara verilmesi gerektiği, meslekte bir hayli zaman çalışmış olanların bu eğitimlere ihtiyaçlarının olmadığı yönündeki düşüncelerdir. Bu durum, katılımcının “*Mesleğe yeni başladığım zamanlarda ihtiyaç duyuyordum. Ama artık ihtiyaç duyduğum söylenemez. Mesleğe ilk başlayanlara bu kurslar verilmeli. Ben atandığımda edebiyatı biliyordum ancak öğrencilere nasıl öğretileceği konusunda, bunun nasıl yapılması gerektiği konusunda tecrübesizdim.*” (K, 6) şeklindeki ifadesi ile de özetlenmektedir. Bu ifadede katılımcının hizmet içi eğitime gereksinim duymamasının arkasındaki sebebin artık hizmet içi eğitimlerde verilenlerin kendisine bir katkısının olmayacağı ancak mesleğe yeni başlayan öğretmenlere katkı sağlayacağı yönündeki düşünceyle açıklanmaktadır.

Sonuç:

Katılımcıların Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı’ndaki kazanımların sayısını fazla; bunları gerçekleştirmek için ayrılan ders saatlerini az buldukları görülmektedir. Bu durum, ders öğretim programında daha az kazanımın bulunması ve daha fazla ders saatine yer verilmesi hâlinde kazanımların gerçekleşme düzeyinin artacağı şeklinde değerlendirilebilir.

Katılımcılar, nitel araştırma bulgularında kazanımların gerçekleşmesi için bunların öğrenciye görelilik ilkesine uygun olması, sınıf dışı etkinlikler ve ek materyallerle desteklenmesi, programdaki konu yoğunluğunun azaltılması, ders saatlerinin artırılması, orijinal (içerik ve uzunluk bakımından öğrenci seviyesine uygun, edebi değeri olan) metinlerin seçilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Nitel araştırma bulgularında, katılımcıların büyük bir çoğunluğunun kazanımların gerçekleştirilmesinde mevcut ders kitaplarıyla ders saatlerini yetersiz bulduğu; bir grup katılımcının ise ders kitaplarını yeterli, ders saatlerini yetersiz bulduğu görülmüştür.

Öneriler:

Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı, eğitim sistemimizdeki okul türlerinin ve buralarda eğitim gören öğrencilerin özellikleri dikkate alınarak yeniden düzenlenebilir.

Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı, öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerine göre yeniden ele alınabilir.

Kullanılan Türk Edebiyatı Dersi kitaplarındaki metin ve etkinliklerin sayı ve niteliği okul türlerine göre yeniden gözden geçirilebilir.

Kullanılan Türk Edebiyatı Dersi kitaplarındaki metin ve etkinliklerin sayı ve niteliği öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerine göre yeniden gözden geçirilebilir.

Türk edebiyatı dersi haftalık ders saatleri, okul türlerine bağlı olarak hazırlanacak programla uyumlu hâle getirilebilir.

MEB Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından, genelde Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı, özelde ise Türk halk edebiyatı konularının kazanımlarının gerçekleştirilmesine yardımcı olacak çeşitli materyaller hazırlanabilir.

Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'ndaki kazanımların gerçekleştirilmesi kapsamında okul ve ders dışı etkinliklere yer verilebilir. Bu bağlamda, programda yer verilen edebî türlerin varsa icracıları okullara davet edilebilir veya okul dışındaki bu kapsamdaki etkinliklere öğrencilerin katılımı sağlanabilir.

Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nın öğretmenlere tanıtılması ve uygulanması konusunda uzman eğitimciler tarafından hizmet içi eğitim kursları düzenlenebilir.

Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda yer alan yeni terim ve kavramlar konusunda ilgili öğretmenler bilgilendirilebilir.

Kaynakça:

AKPINAR, B., AYDIN, K. (2007), *Türkiye ve bazı ülkelerin eğitim reformlarının Karşılaştırılması*. Doğru Anadolu Bölgesi Araştırmaları. 6, 82-88.

BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., KILIÇÇAKMAK, E., AKGÜN, Ö. E., KARADENİZ, Ş. ve DEMİREL, F. (2010), *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (7. Baskı). Ankara: Pegem A.

FİDAN, N. & ERDEN, M. (1987), *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Kadioğlu.

GÖKÇE, O. (2006), *İçerik analizi kuramsal ve pratik bilgiler*. Ankara: Siyasal.

KAVCAR, C. (1982), *Edebiyat ve eğitim*. Ankara: Ankara Üniversitesi.

KURTOĞLU, F. S. (2015), *Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda Yer Alan Halk Edebiyatı Konularıyla İlgili Kazanımlara İlişkin Öğretmen Görüşleri*(Ankara İli Örneği). Basılmamış Doktora Tezi, GÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

SEVER, S. (1986), *Türk dili ve edebiyat öğretimi*. Millî Eğitim. 69, 28-33.

TEDÖP (2011), *Orta öğretim Türk edebiyatı dersi 9., 10., 11., 12. sınıflar öğretim programı*. Ankara: MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.

TEKİN, H. (2014), *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Yargı.

YETİŞ, K. (1997), Türk dili ve edebiyatı dersinin eğitim ve öğretimdeki yeri ve önemi. *Türk Edebiyatı Dergisi*. 288, s. 13-15.

YILDIRIM, A. & ŞİMŞEK, H. (2008), *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin..

